

EDITOR'S NOTE

According to the narrative by a Volhynian chronicler in the 13th century, the peace concluded between Christians and 'pagans' in 6723 gave the world the earliest-known written mention of Žemaitijans. Dated to 1219 by contemporary historians, the description in the Hypatian Codex, which includes a mention of the Žemaitijan dukes Erdvilas (Gedvilas) and Vykintas (*Жемотьскыи кня[зи] Ерьдивиль · Выкынтъ*), has recently become the grounds for proclaiming the year 2019 as 'The Year of Žemaitija' in Lithuania. The resolution was passed by the parliament (Seimas) of the Republic of Lithuania on 12 October 2017. The eighth centenary of the first mention of Žemaitija is an opportunity once again to ask what Žemaitija is. With this set of articles, we will not dwell on the controversy over whether the Žemaitijans are truly a Lithuanian sub-nation, an exclusive western part of Lithuania whose inhabitants speak a distinct dialect, or merely an ethnographic region of Lithuania, one of the five regions, with rather fewer differences compared to the others. The articles in this collection were born out of papers presented by historians and archaeologists at a conference held in Tauragė and Skaudvilė on 12–14 July 2019. They discussed the times when the institutions of dukes, elders (*starosta*) (1411–1795) and bishops (1417–1926) testified to the exclusive status of Žemaitija (in Latin *Samogitia*, in Polish *Żmudź*), whereas the hierarchy of titles of the Grand Dukes of Lithuania, the Kings of Poland, and subsequently the Russian Emperors, included the title Duke of Žemaitija (*dux Samogitiae, książę żmudzki, князь Самогитский*).

5

On behalf of the organisers, I would like to express our thanks to all who contributed to the conference 'Social Challenges and Transformations in Žemaitija in the 13th to the 18th Century: Region and State', including the Lithuanian Institute of History, the Tauragė District Municipality, the Ministry of Culture of the Republic of Lithuania, and the public institution Karšuvos būtovė.

Vasilijus Safronovas

REDAKTORIAUS ŽODIS

6 | Taika, kurią, remiantis Haličo metraštininko XIII a. užrašytu pasakojimu, 6723 m. krikščionys sudarė su „pagonimis“, davė pasauliui ankstyviausią šiandien žinomą rašytinį Žemaičių paminėjimą. 1219 metais šių laikų istorikų datuotas įvykis, kurio aprašyme Ipatijaus vardu pavadintame metraščių sąvade minimi Žemaičių kunigaikščiai Erdvilas (Gedvilas) ir Vykintas (*Жемотьскыи кня[зу] Ерьдивиль · Выкынтъ*), neseniai tapo pagrindu Lietuvoje 2019 metus paskelbti Žemaitijos metais. Tokį nutarimą Lietuvos Respublikos Seimas priėmė 2017 m. spalio 12 d. Aštuonių šimtų metų nuo pirmojo Žemaitijos paminėjimo sukaktis – tai proga vėl iškelti klausimą, kas yra Žemaitija. Šiuo straipsnių rinkiniu nesivelsime į polemiką, ar žemaičiai iš tiesų yra lietuvių potautė (subtauta), išskirtinė Lietuvos vakarinė dalis, kurios gyventojai kalba savitu dialektu, ar tik vienas iš penkių Lietuvos etnografinių regionų, ne ką savitesnis nei kiti. Straipsniai šiame rinkinyje gimė iš dalies istorikų ir archeologų pranešimų, kurie buvo skaitomi 2019 m. liepos 12–14 d. Tauragėje ir Skaudvilėje vykusioje konferencijoje. Joje daugiausia diskutuota apie istorinius laikus, kai Žemaitijos išskirtinumą liudijo kunigaikščių, seniūno (1411–1795) ar vyskupo (1417–1926) institucijos, o Lietuvos didžiųjų kunigaikščių, Lenkijos karalių, paskui ir Rusijos imperatorių titulų hierarchijoje būta vietos Žemaitijos kunigaikščio titului (*dux Samogitiae, książę żmudzki, князь Самогитскій*).

Bendrarengėjų vardu dėkoju visiems, prisidėjusiems prie konferencijos „Žemaitijos visuomenės iššūkiai bei transformacijos XIII–XVIII a.: regionas ir valstybė“ organizavimo: Lietuvos istorijos institutui, Tauragės rajono savivaldybei, Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai, VšĮ „Karšuvos būtovė“.

Vasilijus Safronovas